

MILIEUEFFECTENRAPPORT VAN HET ONTWERP VAN
DUURZAAM WIJKCONTRACT

CONSCIENCE

EVERE

September 2023

FASE 1: Bepaling en analyse van de belangrijkste milieu-uitdagingen	5
Inleiding van de methodologie	6
Bepaling van het alternatief 0.....	9
De planningsdocumenten.....	9
De tendensen.....	19
De lopende projecten in het gebied	20
Analyse van de diagnose en referentiebalans	21
Analyse per criterium.....	21
Conclusie.....	22
FASE 2: Analyse van de milieueffecten van het ontwerpprogramma van het DWC	25
Inleiding van de methodologie	26
Presentatie van het ontwerpprogramma en van de belangrijkste onderzochte alternatieven	29
Analyse van de overeenstemming van de doelstellingen met de geldende P & P's	33
Analyse van de globale effecten van het programma van het DWC.....	37

FASE 1:

Bepaling en analyse van de belangrijkste milieu-
uitdagingen

INLEIDING VAN DE METHODOLOGIE

Fase 1 van het rapport bestaat uit de volgende delen:

1. Definitie van criteria voor milieueffectbeoordeling en monitoring

Voor elk thema dat is bepaald in het bestek werden een aantal kwantitatieve of kwalitatieve criteria gedefinieerd. Ze zijn gebaseerd op de beschikbare gegevens, de normen en drempels die zijn aangegeven in de plannen en programma's en, bij gebrek aan nauwkeurige gegevens op het niveau van de perimeter, een meer kwalitatieve analyse. Ze worden gedefinieerd (inhoud en bronnen) vóór de analyse van de bestaande toestand, vanaf pagina 21.

Bevolking en huisvesting

- Adequatie vraag / aanbod
- Houdbaarheidsgraad van de verdichting
- Sociale cohesie
- Gezondheid / verlaten panden

Tewerkstelling / economische activiteit

- Tewerkstelling
- Gemengdheid van functies

Leefomgeving

- Groene ruimten (kwantitatief en kwalitatief)
- Duurzame voeding
- Openbare ruimte en kwaliteit van de leefomgeving
- Creëren van symbolische richtpunten en stedelijk landschap

Voorzieningen

- Kinderopvang
- Andere voorzieningen (gezondheid / sociaal / cultureel / vrije tijd)

Leefmilieu

- Watercyclus en blauw netwerk
- Aanpassing aan de klimaatverandering en veerkracht
- Fauna en flora en groen netwerk
- Bodem, ondergrond
- Luchtverontreiniging
- Geluids- en trillingscomfort
- Energie
- Hulpbronnen

Mobiliteit

- Bereikbaarheid met het openbaar vervoer
- Gemotoriseerd verkeer
- Fiets
- Voetgangers/PBM
- Alternatieven voor de auto

Deze criteria zullen in alle etappen van het MER en vervolgens ook voor de monitoring worden gehanteerd om een coherentie met het MER en de uitvoering van het programma te garanderen.

2. Gedeelde diagnose van het DWC en het MER

Het MER is opgebouwd op basis van de diagnose van het DWC die werd opgemaakt door PTA-JAVA en werd aangevuld tijdens de iteratieve uitwisselingen in de loop van de opmaak. Deze gedeelde diagnose geldt als werkbasis voor de analyse: ze is opgenomen in de vorm van een overzicht en per criterium samengevat in de tabellen vanaf pagina 21.

De volledige diagnose is beschikbaar in het dossier van het DWC.

3. Bepaling van het "alternatief 0"

Het alternatief 0 is de behouden toestand', d.w.z. de toestand die bestaat zonder duurzaam wijkcontract.

De volgende gegevens worden in aanmerking genomen:

- De geldende internationale, nationale en gewestelijke plannen (SDS van de EU, Richtlijn Natura 2000, Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling, ...)
- De programmatie en de sectorale documenten op gewestelijke schaal (GSV, Natuurplan, Good Move...)
- De lokale plannen en verordeningen van de gemeenten die overeenstemmen met elk DWC (Agenda 21, BBP's, richtschema's, ...)
- De bevolkingstrends die een impact kunnen hebben op de wijk in de ruime betekenis van het woord
- De bestaande projecten in het gebied, lopend of al gepland

Deze analyse begint op pagina 9 van dit document.

4. Realisatie van de referentiebalans

De gegevens van de diagnose en het alternatief 0 worden vervolgens ingevuld in 'overzichtsfiches' die er als volgt uitzien:

Thema
Criterium
Analysemethode
Dit criterium zal worden geëvalueerd op basis van de volgende parameters: - Parameter - Parameter - ...
Bronnen
Diagnose van het DWC (PTA-JAVA, 2023) Andere bronnen:
Diagnose
Samenvatting van de diagnose ten aanzien van het onderzochte criterium
Alternatief 0

Waarschijnlijke evolutie van de toestand ten aanzien van het onderzochte criterium in de komende jaren

Referentiebalans: uitdagingen en opportuniteiten

Uitdagingen en opportuniteiten verbonden aan het onderzochte criterium

De lijn 'diagnose' geeft in 'grafische' vorm de kwaliteit aan van de huidige toestand ten opzichte van het criterium, volgens het volgende barema:

	Negatieve beoordeling van het criterium
	Aandachtspunt
	Positieve beoordeling van het criterium
	Neutrale beoordeling van het criterium
	Onvoldoende gegevens om het criterium te kunnen beoordelen / niet-relevante beoordeling

De lijn "Alternatief 0" geeft voor elk criterium in grafische vorm de waarschijnlijke of verwachte evoluties aan in de behouden toestand. Voor deze evaluatie wordt de volgende vorm weerhouden::

+	Verbetering van het criterium
=	Status-quo
	Verslechtering van het
-	criterium

De lijn 'referentiebalans' geeft de som van de twee voorgaande evaluaties (zelfde kleurcode): waar het 'alternatief 0' een verbetering betekent van een in het rood genoteerd criterium, kan het in het rood staan (als de verbetering miniem is), in het oranje (als er aandachtspunten resten) of in het groen (als de toestand duidelijk verbeterd is). Omgekeerd, als alternatief 0 de toestand verergert dan kan dit worden aangegeven in het rood. Deze referentiebalans is de "beginscore" van de milieueffectenanalyse in fase 2. Daarna volgen nog de grote uitdagingen van de referentiebalans en de opportuniteiten die eruit voortvloeien. Zij geven per criterium aan wat er in het gebied moet worden behouden of verbeterd.

BEPALING VAN HET ALTERNATIEF 0

Voor de realisatie van het alternatief 0 beschouwden we de mogelijke impact van de strategische planningsdocumenten voor de Consciencewijk, maar ook de bevolkingsprojecties van het BISA voor de gemeente Evere en de projecten voor woningen, voorzieningen en openbare ruimten in de directe omgeving van de site.

De planningsdocumenten

Gewestelijke oriëntaties

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft de laatste jaren tal van strategische oriëntatieplannen goedgekeurd die een impact kunnen hebben op de perimeter van het DWC Conscience.

Het GPDO

De perimeter van het DWC omvat een lokale identiteitskern gelegen op het voorplein van de Onze-Lieve-Vrouwkerk. De wijk ligt in de buurt van andere lokale identiteitskernen: in het noorden de Helmetwijk en de wijk Vredeplein en in het zuiden de Paduwawijk, op de kruising van de Vrijetijdslaan en de Oud-Strijderslaan. Ten slotte ligt de perimeter van het DWC in de buurt van een te creëren identiteitskern op het braakliggende terrein Josaphat, in het zuiden van het gebied.

De wijk ligt bovendien 'ingeklemd' tussen een 'grote stedelijke weg', de Haachtsesteenweg, en de lokale spoorlijn tussen de stations Evere en Bordet.

Kaarten van het GPDO met de lokale identiteitskernen (links in het paars) en de ruimtelijke ruggengraat en visie voor Brussel (rechts: wijkcentrum in het roze) (Bron: BruGIS, GPDO 2022)

In de perimeter zijn enkele assen opgenomen als *“perimeter voor de verfraaiing en de herwaardering van het erfgoed”*. Dit impliceert de herwaardering van architecturale erfgoedelementen. De wijk van het DWC leunt aan bij het zuidwesten van de Terdeltwijk die is opgenomen als *“gebied van culturele, historische, esthetische waarde of voor stadsverfraaiing.”*

De perimeter van het wijkcontract ligt bovendien in het hart van verschillende grote

ecologische uitdagingen op schaal van het Gewest:

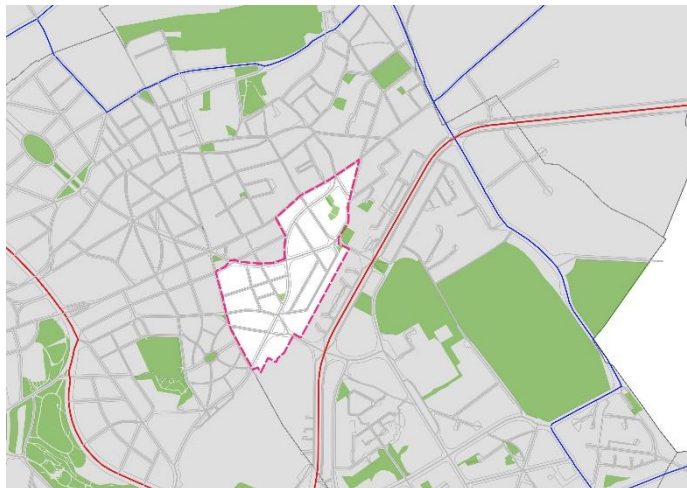
- Het groene en blauwe netwerk strekt zich uit over de administratieve grenzen van het Gewest. Om de hydrografische en ecologische verbindingen (groene pijlen op de afbeelding) te garanderen, moet het dus ook worden verbonden met de open ruimten buiten het Brussels Gewest. De perimeter is bij deze doelstelling betrokken vanwege zijn geografische ligging;
- de perimeter wordt doorkruist door de Groene Wandeling en een groene verbinding (respectievelijk donkergroene en lichtgroene stippellijn). Het basisprincipe van het groene netwerk bestaat erin om verbindingen te creëren tussen de groene ruimten om zo in de mate van het mogelijke een netwerk tot stand te brengen. De doelstellingen zijn: optimalisatie van het aanbod voor wandelingen en zachte mobiliteit, bevordering van de biodiversiteit en het geven van structuur, coherentie en leesbaarheid aan het gewestelijke netwerk. Het komt er dus op aan om de verbindingen tussen de groene ruimten te verbeteren door de ruimten geassocieerd met verbindingswegen en bebouwing te benutten als verbindingselementen;
- Wat ten slotte de vergroening betreft, is de perimeter opgenomen als “zone voor de bescherming van de groene stad in de tweede kroon”.

Groen en blauw netwerk (bron: GPDO (2018))

Het GMP 'Good Move'

Het Gewestelijk Mobiliteitsplan 'Good Move' dat in maart 2020 werd goedgekeurd, is de opvolger van het voorgaande gewestelijke mobiliteitsplan Iris 2. Een van de bijzonderheden van het nieuwe GMP is dat het een multimodale dimensie verleent aan de specialisatie van de wegen (MSW) en behalve met de auto ook rekening houdt met alle verplaatsingswijzen (voetgangers, fietsers, OV, vrachtwagens) door hen een niveau van belangrijkheid toe te kennen naargelang de context en de mobiliteitsnetten.

MSW Auto (bron: Mobigis)

Wat het **autoverkeer** betreft, ligt de hele perimeter van het DWC in het WIJKnet van de MSW Auto. In de buurt van het gebied ligt de Leopold III-laan, in het oosten, in het PLUS-net De Haachtsesteenweg in het noorden en de Jules Bordetlaan in het noorden en de Jules Bordetlaan in het oosten behoren tot het COMFORT-net van de MSW Auto. De wijk ligt in de maas "Helmet-Terdelt".

- Périmètre du CQD "Conscience"
- SMV AUTO
- QUARTIER
- PLUS
- CONFORT
- Espaces verts

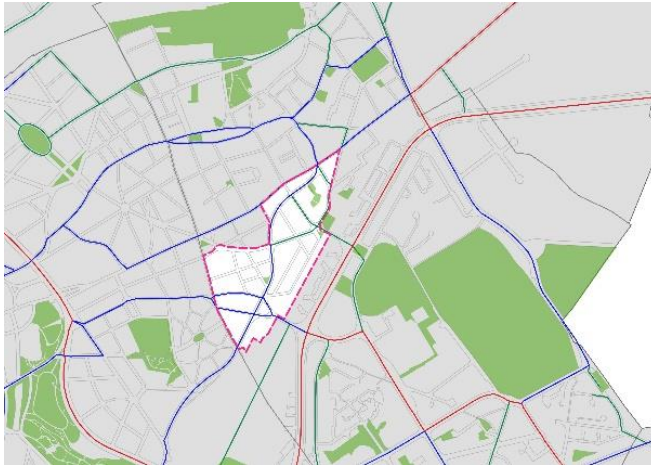

MSW Vrachtverkeer (bron: Mobigis)

Wat het **vrachtverkeer** betreft, liggen alle wegen van de perimeter van het wijkcontract in het WIJK-net van de MSW vrachtverkeer. De Leopold III-laan in het oosten van de perimeter wordt beschouwd als een COMFORT-net.

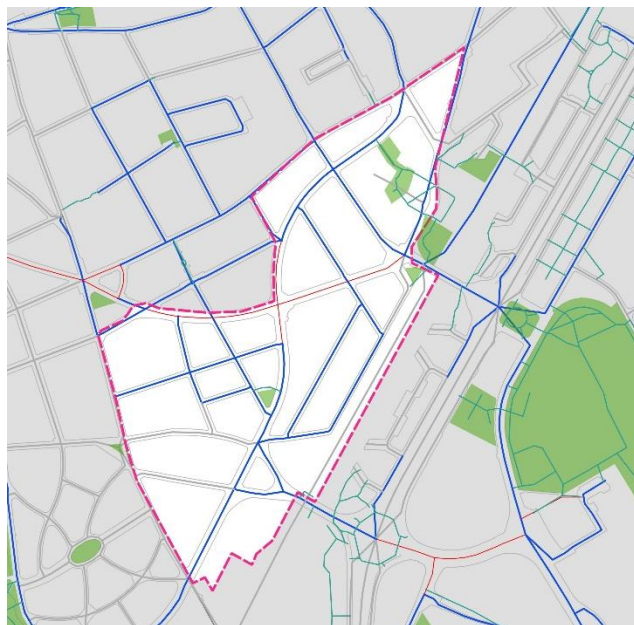
- Périmètre du CQD "Conscience"
- SMV POIDS LOURD
- QUARTIER
- PLUS
- CONFORT
- Espaces verts

In het **openbaarvervoersnet** van de MSW behoort de Hendrik Conscielaan die de perimeter doorkruist tot het COMFORT-net. Hetzelfde geldt voor de Auguste de Boeckstraat en de Godefroid

Openbaarvervoersnet van de MSW (bron: MobiGis)

Kurthstraat in het zuiden van de zone. Verschillende assen binnen de perimeter zijn opgenomen in het WIJK-net van de MSV openbaar vervoer: de Onze-Lieve-Vrouwlaan, de Jan-Baptiststraat en ten slotte de Servaes Hoedemaekerssquare. In de buurt van de studieperimeter behoort ook de Haachtsesteenweg die in het noorden langs de zone van het DWC loopt tot het WIJK-net. De Leopold III-laan in het westen is opgenomen in het PLUS-net van de MSW openbaar vervoer.

Wat het **voetgangersverkeer** betreft, zijn de Onze-Lieve-Vrouwlaan en een klein deel van de Hendrik Conscielaan opgenomen in het PLUS-net van de MSW voetgangers. Bijna alle wegen behoren overigens tot het COMFORT-net van de MSW (met uitzondering van de Godefroid Kurthstraat, de August De Boeckstraat en een deel van de Jan Van Ruusbroeckstraat).

 Périètre du CQD "Conscience"

SMV PIETON

— PLUS

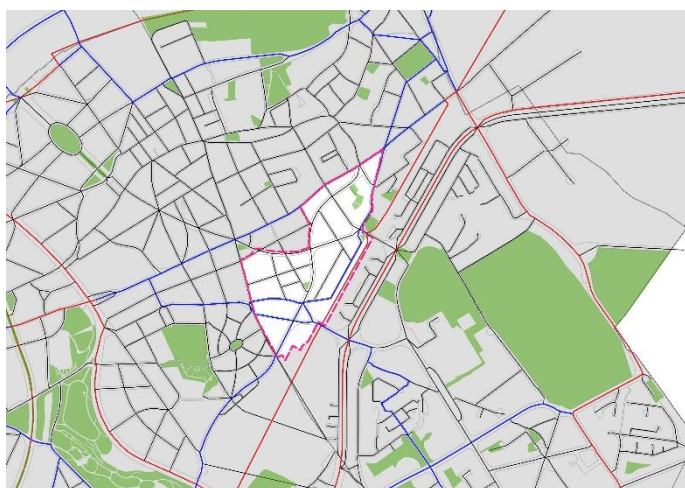
— CONFORT

— QUARTIER

— Voies lentes

■ Espaces verts

Voetgangersnet van de MSW (bron: MobiGis)

Voor het **fietsverkeer** ten slotte heeft het grootste deel van de straten van het DWC het statuut van WIIK-weg. De Godefroid Kurthstraat, de August de Boeckstraat, een deel van de Hendrik Conscielaan en de Jan Van Ruusbroeckstraat zijn opgenomen in het COMFORT-net van de MSW fiets. De Haachtsesteenweg die in het noorden langs de perimeter loopt, is eveneens een COMFORT-weg.

Fietsnetwerk van de MSW (bron: Mobigis)

Ook de Groene Wandeling loopt ten oosten van de perimeter over de Servaas Hoedemaekersstraat. Het fiets-GEN ligt in de directe omgeving van de perimeter langs de spoorweg in het oosten (nog niet uitgevoerd). Ten slotte wordt de perimeter van het DWC doorkruist door een aantal GFR. Hun tracés stemmen overeen met de COMFORT-wegen van de MSW fiets.

Gemeentelijke oriëntaties

Gemeentelijke plannen

De gemeente beschikt over een Gemeentelijk Ontwikkelingsplan dat in 2022 werd goedgekeurd.

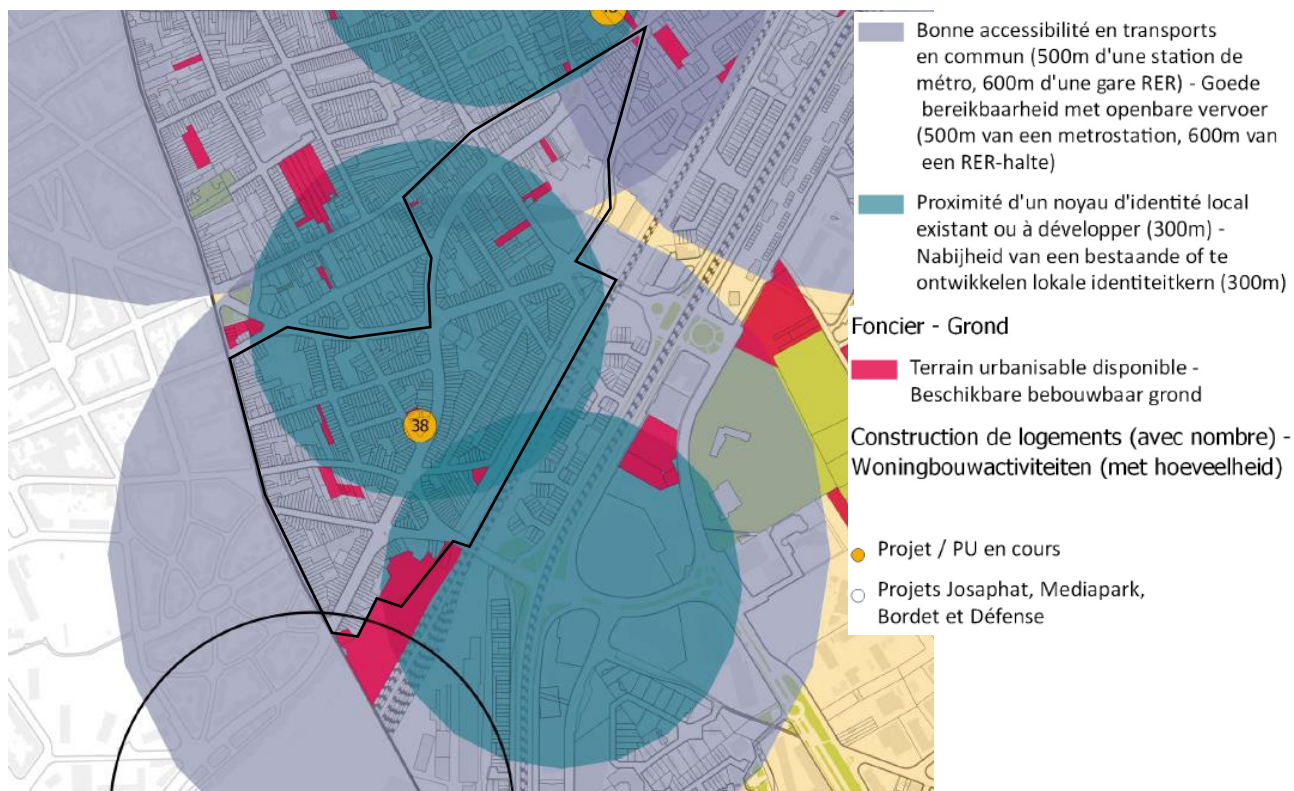
Voor het hele gemeentelijke grondgebied werden doelstellingen vastgelegd die een impact zullen hebben in het kader van het DWC:

- Pijler 1 – Naar een afgemeten verstedelijking
 - o Voorrang geven aan de verdichting van terreinen in braakliggende terreinen
 - o Streven naar het principe van “stad van de korte afstanden”
 - o De opknapping van leegstaande en/of ongezonde gebouwen aanmoedigen om een optimale bezetting te verkrijgen
- Pijler 2 – De strijd tegen de armoede en sociaal-ruimtelijke dualiteit van Evere
 - o Zorgen voor evenwicht tussen de verschillende woningtypes
 - o De realisatie van woningen met andere middelen dan nieuwbouw omkaderen
 - o Constructies bevorderen met een groot aandeel aan verbouwbare oppervlakken
 - o Het beleid voor een betere geografische verdeling van de sociale en daarmee gelijkgestelde woningen voortzetten (zie sociale wijken)
 - o Het isolement van alleenstaande ouders, minderjarigen en ouderen doorbreken
 - o Het terugplooiën op de eigen gemeenschap bestrijden

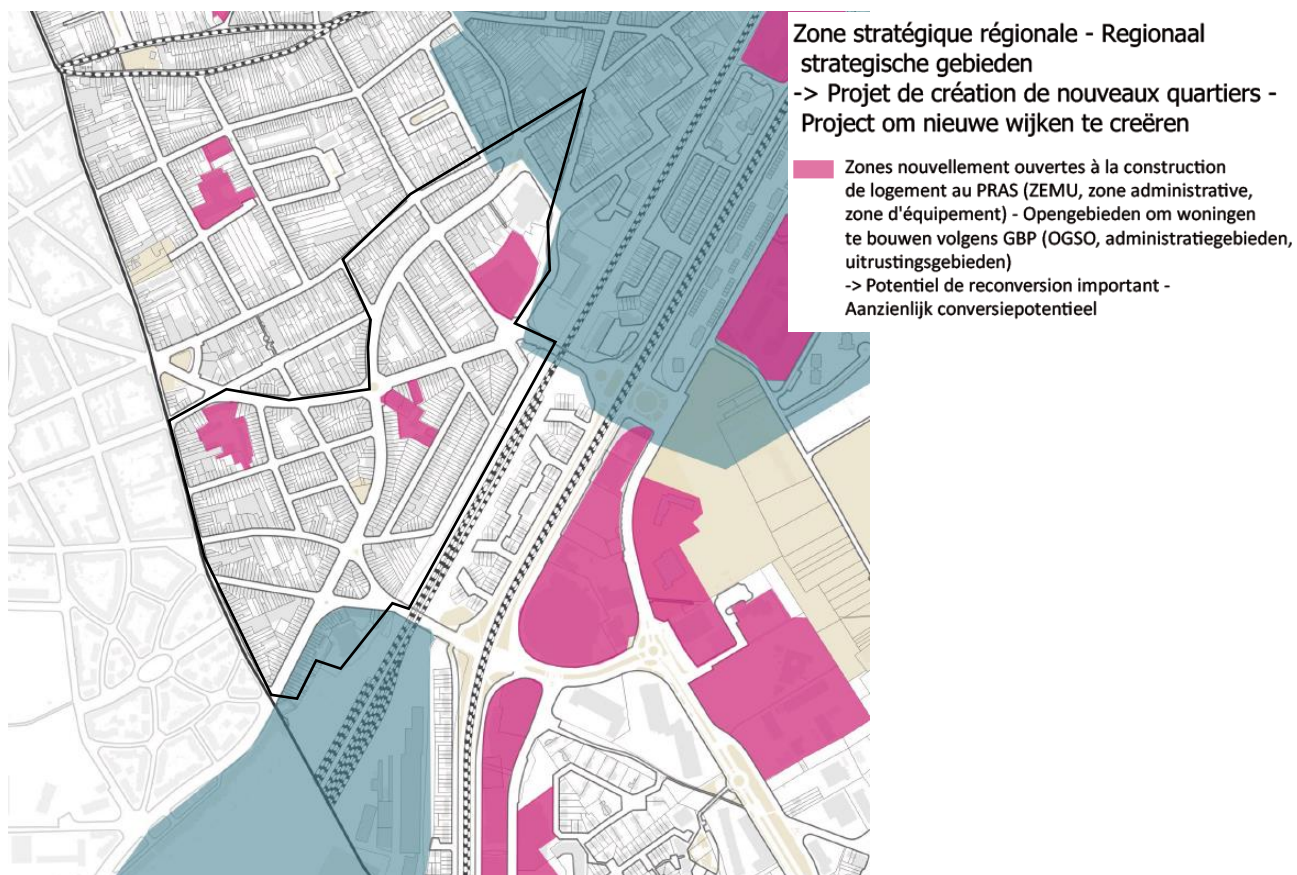
- Ervoor zorgen dat diensten, woningen en openbare voorzieningen goed toegankelijk zijn voor PBM
- Ervoor zorgen dat jongeren zich thuis voelen in hun omgeving
- Het huisvestingsaanbod voor senioren aanpassen aan de lokale vraag
- Ongeschoolde jongeren en langdurig werklozen helpen bij het zoeken naar werk
- Aangepaste kinderopvangoplossingen aanbieden voor alleenstaande ouders
- Pijler 3 – De kwaliteit van het Everse levenskader handhaven
 - Het gemeentelijke beleid voor de verfraaiing van het stedelijke landschap
 - voortzetten door aan te moedigen tot architecturale diversiteit en tot gevelrenovatie.
 - De interessante erfgoedelementen herwaarderen (verlichting, perspectieven)
 - Toezien op kwaliteit en schoonheid bij de inrichting van openbare ruimten
 - Zorgen voor nette en beveiligde openbare ruimten
 - Het groene netwerk versterken door het aan te passen aan het stedelijke patroon
 - De biodiversiteit en het groene karakter van de gemeente vrijwaren
 - Zorgen voor kwaliteit en diversiteit bij de inrichting van parken en groene ruimten
 - Het dynamische beleid voor het behoud van de moestuinen voortzetten
 - De lokale identiteitskernen behouden of ontwikkelen
 - Het gebruik van de stad door de inwoners en de banden tussen de inwoners bevorderen
- Pijler 4 – Een duurzame gemeente die denkt aan de toekomst
 - De actieve mobiliteit op het grondgebied verbeteren door ze te gebruiken als hefboom voor de territoriale ontwikkeling
 - Beantwoorden aan de toekomstige mobiliteitsuitdagingen, vooral door de ontwikkeling van alternatieven voor de personenwagen
 - De visuele en/of fysieke stedelijke barrières wegwerken door landschappelijke en mobiliteitscontinuïteiten te creëren

De uitvoeringsfase voorziet bovendien in acties die betrekking hebben op de wijk:

TP1A – houdbaarheid van de verdichting:

TP1B – strategische gebieden

TP2 – binnenterreinen van huizenblokken

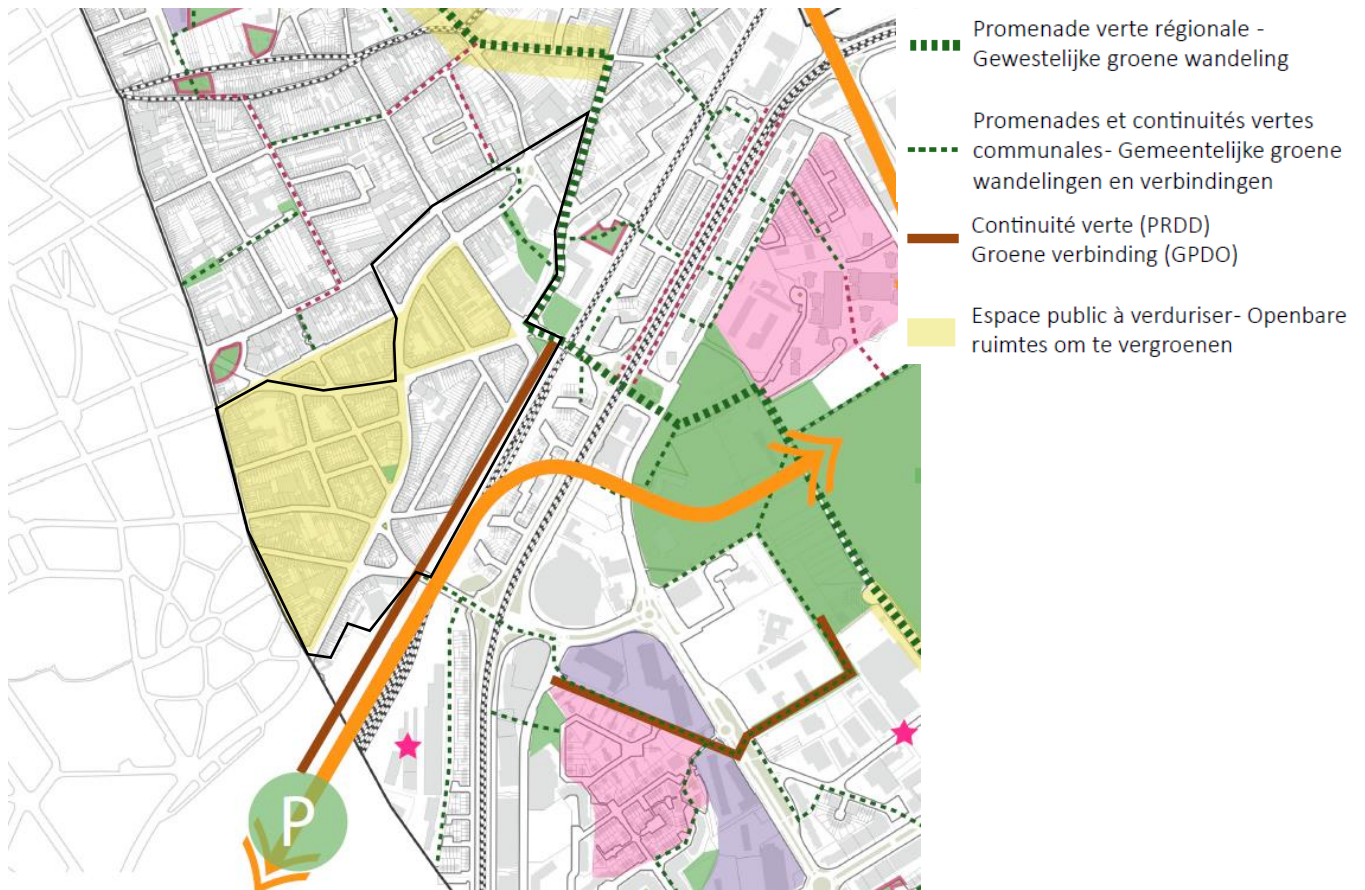
- Intérêt paysager à valoriser- te ontwikkelen landschapsbelang
- Intérieurs d'îlots- Binnenterreinen**
 - Avec un potentiel d'urbanisation en vue de la fermeture de l'îlot- Met bouwpotentieel om de bouwblock te sluiten
 - Avec un potentiel de reconversion- Met conversiepotentieel
 - A préserver- Om te behouden
- Zones de confort acoustique - Akoestische comfortzones**
 - Zone de confort acoustique à protéger / Quartier - Te beschermen akoestische comfortzones / Wijken
 - Zone de confort acoustique à créer - Akoestische comfortzone te creëren
- Zones de verdoiment - Vergroeningszones**
 - Zone de renforcement du caractère vert des intérieurs d'îlots- Zone met versterking van het groene karakter van de binnenterreinen van bouwblokken
 - Zone de protection de la ville verte de seconde couronne - Zone met bescherming van de groene stad in de tweede kroon

TP3 – Voorzieningen:

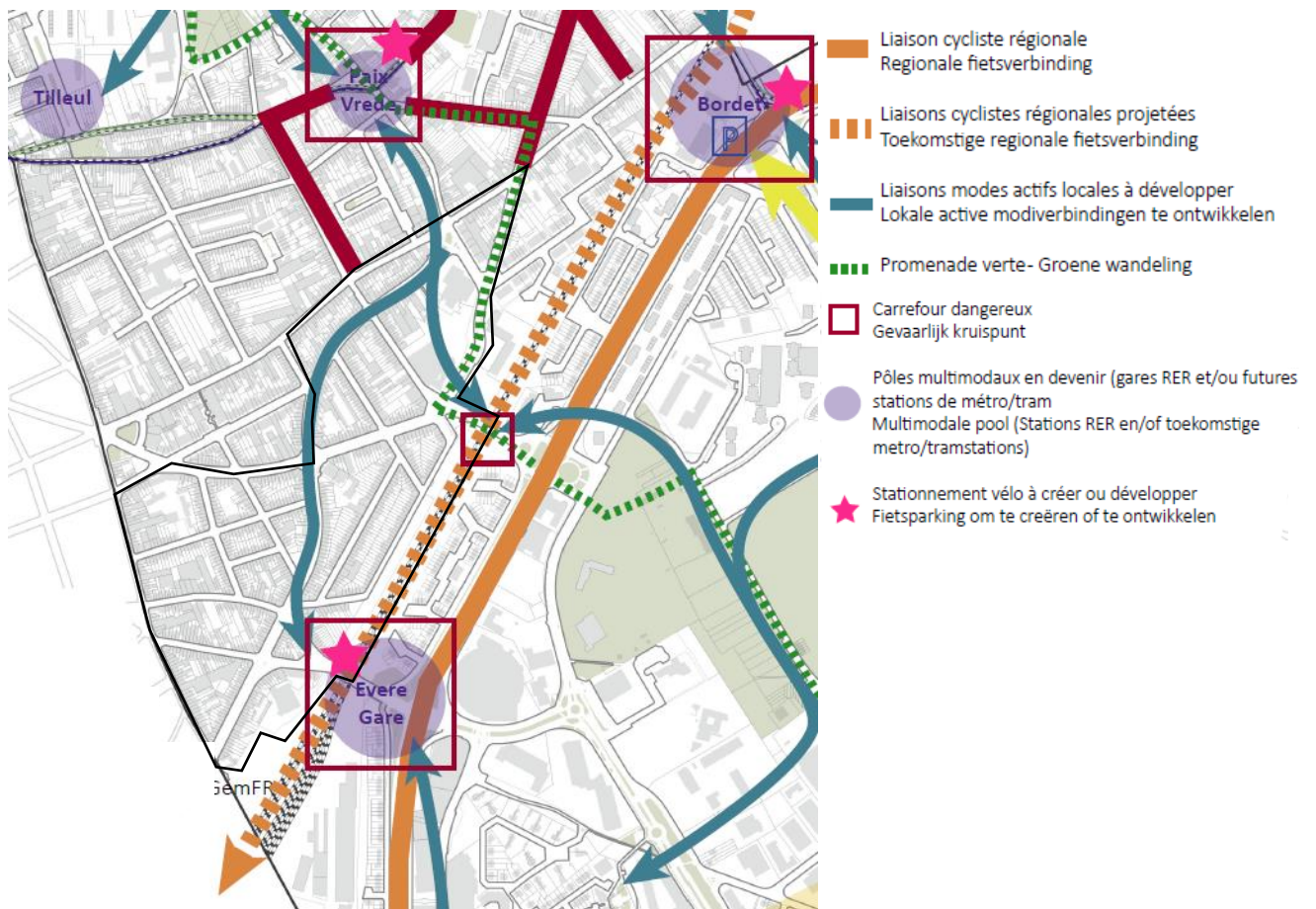
De wijk Conscience - centraal gelegen, dichtbebouwd en met minder gezinnen - is rijk aan gemeentelijke voorzieningen (gemeentehuis, bibliotheek, sociaal huis maar ook scholen). Er zijn minder groene ruimten en crèches dan in de rest van de gemeente. Het gemeentehuis zou moeten worden verbouwd/uitgebreid om bij te dragen tot een betere toegankelijkheid van de openbare voorzieningen en een betere zichtbaarheid van de gemeentelijke diensten ten overstaan van de burgers (fiche O33) Deze wijk was een van de wijken met het kleinste aantal artsen (huisartsen en specialisten). Heel wat artsen zijn bovendien al vrij oud. Ze moeten dus worden vervangen of er moeten nieuwe structuren van het type 'medisch huis' worden voorzien om de bevolking voldoende toegang te verlenen tot gezondheidszorg. Behalve de terreinen op de site van het gemeentehuis zijn er in deze wijk momenteel geen openbare gronden beschikbaar.

De geïdentificeerde behoeften waaraan kan worden beantwoord door de ontwikkeling van voorzieningen zijn: sociale cohesie, gezondheidszorg, crèches, speelpleinen / groene ruimten.

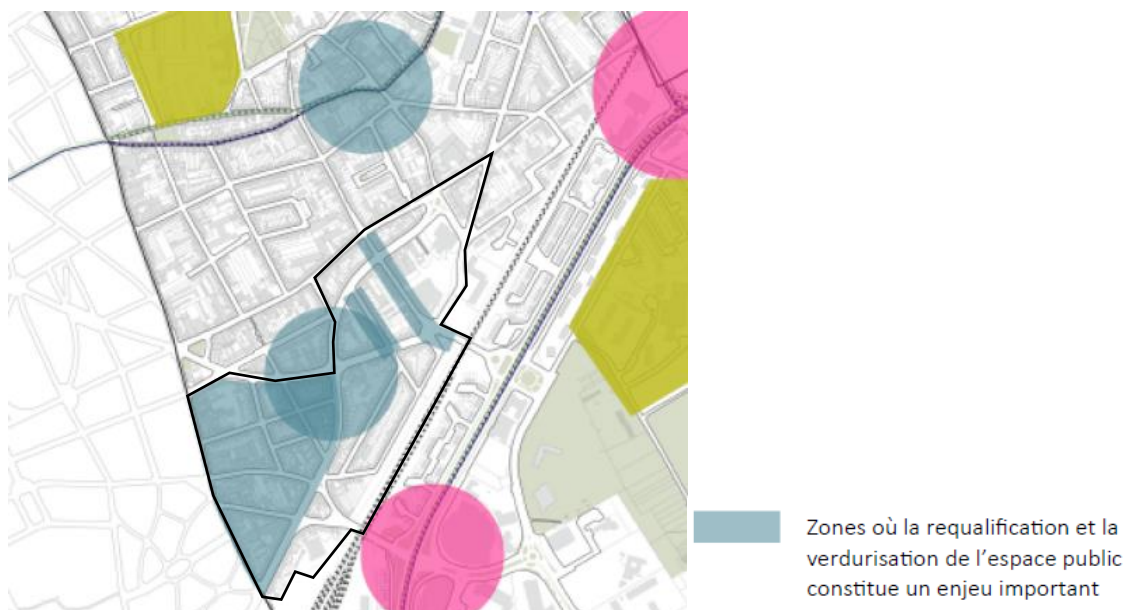
TP5 – groen netwerk:

TP6 – Actieve verplaatsingswijzen

GL3 & GL12 - Stedenbouwkundige lasten optimaal gebruiken, met name voor de productie van geconventioneerde woningen en O25 – Ingroening van dichte stadsgebieden met weinig groen

De grote tendensen die worden verwacht op schaal van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de gemeente Evere zullen een impact hebben op de wijk van het wijkcontract.

Bevolkingsprojecties

In de periode 2005 tot 2015 is de bevolking sterk gegroeid (+16%). Vervolgens nam de groei af maar ze bleef hoog met 10% in de periode 2015 tot 2020. Tegen 2030 zal de bevolking groei volgens de projecties afnemen tot 6%.

Tegelijk is in de gemeente Evere ook het aantal private huishoudens sterk toegenomen (+12%) in de periode 2015-2022. Die groei was groter dan in het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest (7%). Net als voor de bevolking zal de groei in de periode 2022-2030 veel kleiner zijn, namelijk minder dan 5%. Tegen 2030 zal het aantal private huishoudens volgens de projecties van het BISA 19.773 bedragen.

De belangrijkste trend die zich voor de toekomst van Evere lijkt af te tekenen is een bevolking groei in alle leeftijdsgroepen en vooral bij de kinderen van 0 tot 5 jaar. De groei zal het kleinst zijn in de leeftijdsgroep 6-11 jaar.

	0-2 jaar	3-5 jaar	6-11 jaar	12-17 jaar	18-29 jaar	30-44 jaar	45-65 jaar	65-79 jaar	80 jaar en +
2022	1729	1830	3624	3146	6446	10144	10079	4401	2209
	+16%	+3,7%	+0,9%	+8,9%	+4,5%	+7,2%	+3%	+4,7%	+3,9%
2025	2012	1898	3657	3427	6740	10882	10399	4609	2296
	+5,2%	+8,8%	0%	-2%	+9,3%	+2,2%	+3,1%	+5,2%	+4,7%
2030	2117	2066	3660	3356	7370	11130	10727	4853	2404
Verschil									
2021-2030	+22%	+13%	+1%	+7%	+14%	+10%	+6%	+10%	+9%

Evolutie van de bevolking in de gemeente Evere (Bron: BISA, gemeentelijke bevolkingsprojecties, 2021)

Deze bevolkingstrends - een verouderende bevolking, de komst van jonge gezinnen en dus de toename van het aantal kinderen in de wijk - zullen een rechtstreekse impact hebben op:

- o De vraag naar zorgvoorzieningen
- o De vraag naar aangepaste woningen voor ouderen
- o De vraag naar kinderopvangplaatsen in de crèches
- o De vraag naar plaatsen in de scholen
- o Aangepaste woningen voor jonge gezinnen met kinderen
- o Collectieve voorzieningen (cultuur, sport) voor jongeren

De lopende projecten in het gebied

Deze projecten zullen op kortere termijn een impact hebben op de wijk omdat ze heel recent al werden gerealiseerd, in uitvoering zijn of gepland zijn op korte termijn.

Lopende of geplande operaties in de directe omgeving van de perimeter van het DWC Conscience.

Geplande operaties

Wijken:

De wijk wordt omringd door strategische gebieden van gewestelijk niveau waar de komende jaren a priori volledige wijken zullen worden ontwikkeld (gebieden gedekt door de RPA's Bordet en Josaphat, ten zuiden en ten noorden van het gebied). Deze RPA's verkeren nog in de uitwerkingsfase en er zijn nog geen concrete projecten bekend. Bij uitvoering zullen echter verschillende stedelijke functies (huisvesting, kantoren, handelszaken en productiesites, culturele en vrijetijdsinfrastructuren) worden gevestigd in de directe omgeving van de onderzochte wijk. Dat zal een grote impact hebben op de sociodemografische en economische indicatoren, de mobiliteitsstromen, enz.

Mobiliteit:

De toekomstige metrolijn 3 tussen Haren en Albert zou het komende decennium de wijk verbinden met het stadscentrum en andere Brusselse wijken.

Voorzieningen / infrastructuur:

In juli 2021 selecteerde Leefmilieu Brussel een project voor een haalbaarheidsstudie over een groen lint. Dat vertrekt aan het Kurthplein en loopt richting Goede Herderpark (Vredewijk) door de De Brandtstraat (onderzochte perimeter), de Van Perckstraat en de Verdonckstraat (Vredewijk). Het project wil bijdragen tot de doelstellingen van het Waterbeheerplan en de versterking van de koelte-eilanden door de aanleg van groene straten en pleinen: verdichting van de beplanting in de groene punten en schakels, versterking van het groene netwerk door de elementen (squares, straten, bermen, ...) met elkaar te verbinden, aanleg van blauwe punten of schakels (fontein, afvoergeulen, ...), uitstippeling van het parcours door een opeenvolging van bakens (punten) en lijnen (schakels). De studie wordt gefinancierd maar er werd nog geen budget voorzien voor de werken.

Het Onthaalsquare (driehoek op de hoek van de Lindestraat, de De Knoopstraat en de Onze-Lieve-Vrouwlaan) heeft de laatste maanden een aantal wijzigingen ondergaan: ontwikkeling van een speelplein op de noordelijke punt, aanleg van een openluchtparking op de zuidelijke punt.

Woningen:

Binnen de perimeter wordt een project met 33 woningen gerealiseerd op het kruispunt van de Hendrik Conscienelaan en de Adolphe de Brandtstraat.

ANALYSE VAN DE DIAGNOSE EN REFERENTIEBALANS

Analyse per criterium

In het MER schetsen we voor elk criterium:

- De analysemethode (parameters die in aanmerking worden genomen),
- De gebruikte bronnen,
- De bestaande toestand,
- De waarschijnlijke evolutie (alternatief 0),
- De referentiebalans, de uitdagingen en de opportuniteiten die worden geboden door de wijk.

In een conclusie zullen we op transversale wijze de grote uitdagingen voor het onderzochte gebied samenvatten.

Conclusie

Als samenvatting van deze meer gedetailleerde analyse kunnen de volgende transversale uitdagingen worden geïdentificeerd voor het gebied:

- Voor de openbare ruimte:
 - o De wijk is dichtbebouwd en in een deel ervan ontbreekt het aan voor het publiek toegankelijke groene ruimten. De herwaardering van de bestaande openbare groene ruimten (die van geringe kwaliteit zijn en daardoor weinig worden gebruikt) is een uitdaging. De milieuaspecten kunnen worden aangepakt (waterbeheer, levende bodem, bevordering van de biodiversiteit ...), maar ook de doelpublieken kunnen worden gediversifieerd. Waar mogelijk moet de ontwikkeling van nieuwe, gezellige wijkruimten met veel groen worden bevorderd (speelplaatsen van scholen die worden opengesteld in het weekend, heraanleg van pleintjes ...).
 - o Ook de ontwikkeling van een eigen identiteit en een 'erkenning' van het centrum van de wijk is een uitdaging. Projecten in die zin kunnen bijvoorbeeld focussen op de kerk, de architecturale identiteit, de moestuinen ... Als een echte ontmoetingsplaats wordt ontwikkeld (met stadsmeubilair, groen, een plek die zin geeft om er langer te blijven) zou het gebied niet meer louter worden beschouwd als een scharnierpunt tussen Hoog en Laag Evere. Belangrijk is dat de wijk en haar identiteit worden afgestemd op de toekomstige programmatie in de buurt (RPA's).
 - o De plaats van de auto in de perimeter moet worden herbekeken, niet alleen met het oog op sociale doelstellingen en sociale cohesie, maar ook om de stedelijke veerkracht van de wijk te verhogen en het comfort en de kwaliteit van de leefomgeving van een kwetsbaar publiek (ouderen en kinderen die meer gevoelig zijn voor het hiteilandeffect) te verbeteren. In een wijk met weinig openbare ruimten (behalve de wegen) die bovendien ook weinig kwaliteitsvol zijn, is de plaats voor de auto (verkeer en parkeren) een uitdaging die kan worden aangepakt via het wijkcontract. De wijk wordt immers goed bediend door het openbaar vervoer en ligt op de kruising van 2 gewestelijke fietsroutes. De vermindering van het wegverkeer heeft ook een positieve impact op de veiligheid, de geluidshinder en de luchtkwaliteit en betekent dus een aanzienlijke verbetering van de leefomgeving van de bewoners.
 - o Ontharding en de ontwikkeling van een reëel, geïntegreerd ecologisch netwerk (bodem, water, biodiversiteit zijn essentieel voor de veerkracht van de wijk).
- Voor de privéruimten: de bevolking moet worden gesensibiliseerd tot de milieuaspecten, haar kwetsbaarheid, de stedelijke veerkracht en haar vermogen om dingen te veranderen. Heel wat privéruimten kunnen worden gebruikt om de geïdentificeerde uitdagingen in de wijk aan te pakken: isolatie en renovatie van de technieken van oudere gebouwen, verbetering van de biodiversiteit en het bodembeheer in de privétuinen, vergroening van platte daken, opvang en hergebruik van het regenwater, verandering van de mobiliteitsgewoonten ... zijn hefboomen die een collectieve impact kunnen genereren.
- Voor de socioculturele voorzieningen:
 - o Een belangrijke uitdaging voor de Consciencewijk is de opvang van jonge kinderen (crèche of onthaalouder). De wijk kampt al met een tekort aan opvangplaatsen en de druk zal de komende jaren alleen maar toenemen. Er wordt een stijging verwacht van het aantal kinderen in de wijk en dus ook van de vraag naar plaatsen in crèches en scholen.
 - o De wijk heeft ook een tekort aan collectieve voorzieningen. Behalve de polyvalente zaal van de school, zijn er geen sport-, culturele of verenigingsinfrastructuren. Dat probleem

werd vaak aangehaald tijdens de ontmoetingen met de bewoners. Het gebrek aan beschikbare ruimte verklaart ook de beperkte aanwezigheid/activiteiten van verenigingen in de wijk. Het studiegebied heeft nood aan collectieve voorzieningen om de sociale cohesie en de levenskwaliteit van de bewoners te verbeteren. Er bestaan al initiatieven, maar die moeten worden geconsolideerd en verder worden uitgewerkt. Bovendien moeten ze een publiek van verschillende generaties en culturen kunnen bereiken. Transitievoorzieningen zoals een babytheek, een kringloopwinkel, een repair café, een velotheek, enz. zijn relevant in het licht van de lokale en globale uitdagingen.

- Voor de woningen:

- Door de al hoge dichtheid en de schaarse percelen die nog kunnen worden bebouwd, gekoppeld aan de noodzakelijke ecologische transitie, is renovatie van de gebouwen/woningen (waarvan wordt vermoed dat ze worden verwaarloosd) meer aangewezen dan nieuwbouw (zie gewestelijk (en hoger) beleid inzake duurzaamheid, GemOP, ...). In de braakliggende terreinen kunnen wel enkele woningen worden gebouwd die specifiek beantwoorden aan de noden van de wijk, maar het accent moet eerder liggen op de verbetering van de levenskwaliteit van de wijkbewoners met betere groene en open ruimten en een meer verscheiden aanbod aan voorzieningen in de perimeter.
- De uitdaging bestaat erin om het bestaande woningpark te diversifiëren zodat er zich gezinnen met kinderen kunnen komen vestigen (middelgrote en grote woningen) en ook het lokale publiek wordt gediversifieerd. Het aandeel eigenaars dat in hun woning woont is vrij laag. Er zouden dus oplossingen moeten worden ontwikkeld die het aankopen van een woning mogelijk maken.
- Behalve de ontwikkeling van nieuwe woningen is ook de renovatie van de bestaande woningen een belangrijke uitdaging, niet alleen in het kader van een duurzame visie op de stad maar ook om het wooncomfort en de stedelijke veerkracht te verbeteren.

FASE 2:

Analyse van de milieueffecten van het
ontwerpprogramma van het DWC

INLEIDING VAN DE METHODOLOGIE

1. Iteratief proces

De tweede fase van het MER werd gerealiseerd volgens het hierna volgende proces:

- Vóór de uitwerking van het ontwerpprogramma kwamen het studiebureau van het MER en het studiebureau belast met de opmaak van het programma samen tijdens een werkvergadering om de conclusies van de referentiebalans van het MER te bespreken. Het bureau van het programma kon zo in zijn ontwerpprogramma de grote milieu-uitdagingen en de opportuniteiten opnemen.
- Het ontwerpprogramma werd onderworpen aan een algemene analyse volgens de milieucriteria die werden bepaald in fase 1.

De milieueffecten van het ontwerpprogramma worden geanalyseerd per thema en per criterium dat is bepaald in fase 1, naargelang het effect (positief, neutraal of negatief), het bereik (globaal of beperkt) en de duur (permanent of tijdelijk, omkeerbaar of onomkeerbaar). Voor elk criterium:

- gaan we na of de grote uitdagingen van de referentiebalans in aanmerking werden genomen
- benadrukken we de aandachtspunten of de eventuele negatieve effecten van het ontwerpprogramma
- formuleren we aanbevelingen om de positieve effecten van het project te versterken en de negatieve effecten te verzachten. Deze aanbevelingen kunnen later in aanmerking worden genomen bij de redactie van de bestekken voor de operationele fase van het DWC.

De opmerkingen en aanbevelingen die tijdens de analyse werden geformuleerd, werden rechtstreeks opgenomen in de projectfiches. Dit deel van het MER beperkt zich dus tot de analyse van de impact van het ontwerpprogramma zoals het wordt voorgesteld na deze etappes.

2. Methode van de effectenanalyse

In het eerste deel van dit document zullen we nagaan of het ontwerpprogramma van het DWC in overeenstemming is met de geldende plannen en programma's die relevant worden geacht voor het gebied en de uitdagingen die werden bepaald in fase 1.

Vervolgens zal elk project worden onderworpen aan een systematische analyse. Aan elk project werd per criterium (dat werd bepaald in fase 1 van het MER) een score toegekend volgens de effecten van het project:

+	positieve effecten
o	neutrale effecten / geen effecten
-	negatieve effecten
?	Onbekend, aandachtspunt of waakzaamheid bij het project

De tabellen achterin dit document geven een samenvatting van de effecten per project (kolommen) en per criterium (lijnen). Op overzichtelijke wijze zullen zo enerzijds de volledige effecten van een project op de verschillende criteria worden geanalyseerd en anderzijds de gekruiste impact van alle projecten

op een criterium. De laatste kolom van de tabel bevat een globale raming van de impact van het ontwerpprogramma: verschillende projecten met een zelfs beperkte positieve impact op een criterium kunnen bijvoorbeeld een grote negatieve impact van een project tegengaan, maar verschillende projecten met een zeer beperkte positieve zullen uiteindelijk bijna geen impact hebben op een ander criterium.

Om de leesbaarheid te bevorderen, gebruiken we dezelfde kleurcode als in fase 1.

critères	Blanc de référence	1.1A	1.1B	1.2A	1.2B	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3A	2.3B	2.4A	2.4B	2.4C	2.4D	2.4E	2.4F	2.4G	2.4H	3.1	3.2A	3.2B	3.2C	3.2D	3.2E	3.2F	3.2G	3.2H	3.2I	CCJ des incidences	
Impacte global des incidences		-	+	+	+	+	+	+	0	0	+	+	0	+	0	0	0	0	0	?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Impacte global des incidences		+	+	+	+	+	+	+	0	0	+	+	+	0	+	+	0	0	0	+	0	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Impacte global des incidences		-	-	0	+	0	0	+	+	+	0	+	+	+	0	+	0	0	0	?	0	0	0	0	0	0	0	?	?	?	
Impacte global des incidences		0	?	?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	?	0	?	?	?	0	0	?	+	?		
Impacte global des incidences		-	-	-	+	+	0	+	0	+	0	+	0	0	0	0	0	0	0	?	0	0	?	0	0	0	0	?	?	?	
Impacte global des incidences		-	-	0	+	+	0	+	+	0	0	0	0	+	0	0	+	+	0	?	0	0	?	0	0	0	0	?	?	?	

Uittreksel uit een fictieve globale analysetabel van de effecten

Een tekst beschrijft bovendien de belangrijkste effecten per thema, met toelichting van de effecten die alle in het programma voorgestelde projecten genereren.

PRESENTATIE VAN HET ONTWERPPROGRAMMA EN VAN DE BELANGRIJKSTE ONDERZOCHE ALTERNATIEVEN

De grote principes van het ontwerpprogramma

Dit programma werd uitgewerkt in de loop van de analyses, ontmoetingen en uitwisselingen in 2022 en begin 2023. Het bevat een aantal operaties die beantwoorden aan de uitdagingen die voor de wijk werden geïdentificeerd.

Gedroomde wijk, kaart met de “langetermijnprojecten” voor de wijk, PTA, 2023

Het ontwerpprogramma voorziet in totaal 16 projecten: 3 bouw/renovatieprojecten, 4 projecten voor de verbetering van de openbare ruimte en 9 sociaaleconomische projecten. Daarnaast worden 3 reserveprojecten voorgesteld. Die zullen worden uitgevoerd met de vrijgekomen budgetten mocht een van de basisprojecten niet worden gerealiseerd.

Ten slotte omvat het programma ook projecten die tegelijk met het proces worden uitgevoerd maar niet worden gefinancierd in het kader van het DWC en die eveneens beantwoorden aan de voor de wijk geïdentificeerde doelstellingen.

Bouwoperaties

Het ontwerpprogramma voorziet:

- de bouw van een multidisciplinaire ruimte op de Onthaalsquare waar sportactiviteiten kunnen worden georganiseerd. Op de verdieping worden twee polyvalente lokalen ingericht voor verenigingen en buurtbewoners evenals een horeca/receptieruimte. Ook de aangrenzende openbare ruimte zal volledig worden heraangelegd;
- de renovatie van woningen in gebouwen in de Lindestraat, met gedeelde/collectieve tuinen en een voorziening op het binnenterrein van het huizenblok die dienst doet als kantine voor de aangrenzende school en geopend is voor de verenigingen en bewoners van de wijk;
- de bouw van een verenigingshuis met ruimten voor de verenigingen op de verdieping en een voorziening voor kinderopvang op de benedenverdieping. Dit gebouw zal worden opgetrokken in de directe omgeving van het gemeentehuis met het doel om deze "burgerpool" te ontwikkelen;
- een inclusief solidair woonproject op de Haachtsesteenweg, tegelijk met het DWC ontwikkeld maar er niet door gefinancierd;
- een project dat niet wordt gefinancierd door het DWC is de aankoop van ongezonde en/of verlaten panden met het doel om ze te renoveren;
- als reserveproject de bouw van gezinswoningen in de braakliggende terreinen op het Kurthplein.

Operaties in de openbare ruimte

Het ontwerpprogramma voorziet:

- de heraanleg van de Hoedemaekerssquare tot een gezellig plein met een speelplein, beplante ruimten, zichtbaar waterbeheer, een tijdelijk burgercafé (sociaaleconomisch project), stadsmeubilair ... Het project verloopt in drie fasen: co-ontwerp met de bevolking, uitwerking van een inrichtingsplan en ten slotte uitvoering;
- de heraanleg van het Kurthplein tot een beplante multimodale pool volgens de principes die werden bepaald in een studie voor een landschappelijk traject doorheen de wijk (reserveproject) en met veel ruimte voor actieve mobiliteit;
- een studie over de heraanlegmogelijkheden van het voorplein van de kerk, in het hart van de wijk, en een budget voor een testfase met tijdelijke installaties;
- De herwaardering van de commerciële promenade op de assen Onze-Lieve-Vrouw en Conscience, met kleinschalige ingrepen zoals de installatie van meubilair gelinkt aan de handelszaken, signalatie, punctuele beplanting en fietsparkeerplaatsen;
- als reserveproject de uitvoering van een beplant traject door de heraanleg van de wegen die de wijk doorkruisen van noord naar zuid; de studie werd al gefinancierd en loopt momenteel.

Sociaaleconomische operaties

Het ontwerpprogramma voorziet:

- een projectoproep voor de uitbreiding van het culturele aanbod;

- de herwaardering van diversiteit in de ondernemingen (evenementen, kaart van de handelszaken...);
- ondersteuning van de ontwikkeling van het burgercafé en waterspelen op de Hoedemaekerssquare;
- projectoproep om de burens beter te leren kennen;
- ondersteuning van een bestaand burgerinitiatief voor netheid;
- promotie van duurzame voeding (workshops, animaties...);
- hulp bij renovatie en innovatie met focus op collectieve woningen
- begeleiding bij de oprichting van een energiecommunity rond de zonnepanelen op het dak van het gemeentehuis;
- visuele herwaardering van de moestuinen in de Van Ruusbroeckstraat als link tussen de Hoedemaekerssquare, het station van Evere en de toekomstige site Josaphat. Deze operatie kan worden uitgebreid tot een grondiger heraanleg van de wegen (met integratie van groen, fietsstraten, stadsmeubilair, waterbeheerselementen ...) in het kader van een reserveproject;
- een project dat niet wordt gefinancierd door het DWC en waarin Natagora de burgers tips kan geven voor de aanleg van hun tuin om de biodiversiteit te verbeteren.

ANALYSE VAN DE OVEREENSTEMMING VAN DE DOELSTELLINGEN MET DE GELDENDE PLANNEN EN PROGRAMMA'S

Voor elk weerhouden plan/programma zullen we in de hierna volgende studie nagaan of de doelstellingen en het ontwerpprogramma van het DWC overeenstemmen met die van het plan/programma.

Het MER bevat voor elk geanalyseerd Plan/Programma een fiche met een beschrijving van de aspecten/doelstellingen/maatregelen die verband houden met het DWC en een analyse van de overeenstemming van het ontwerpprogramma van het DWC met deze aspecten/doelstellingen/maatregelen.

Plannen en programma's	Relevantie voor het DWC
Internationale plannen	
Europese Strategie Duurzame Ontwikkeling (EU-SDS) - 2006	Nee, geïntegreerd in de lagere plannen
Europa 2020: strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei	Nee, geïntegreerd in de lagere plannen
Biodiversiteitsstrategie 2020 (2011)	Nee, geïntegreerd in de lagere plannen
Europese richtlijn inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde fauna en flora (Richtlijn Natura 2000) - 1992	Nee, geïntegreerd in de lagere plannen
Nationale plannen	
Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (voorontwerp FPDO) 2009-2012	Nee, geïntegreerd in de lagere plannen
Gewestelijke plannen	
Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling - 2018	Ja
Demografisch gewestelijk bestemmingsplan (demografisch GBP) - 2013	Ja
Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening - 2006	Nee, verordenend dus de projecten moeten ermee overeenstemmen
Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing (BWLKE) - 2013	Nee, verordenend + sectoren en actoren weinig relevant voor dit instrument
Plan QUIET.BRUSSELS- 2019	Ja
Gewestelijk Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan – 2018-2023	Ja
Natuurplan - 2016	Ja
Waterbeheersplan - 2022-2027	Ja
Brussels Energie-Klimaatplan (BEKP) - 2023	Ja
Taxiplan - 2017	Nee, niet relevant in deze perimeter
Goederenplan - 2013	Nee, niet relevant in deze perimeter
Good Food-strategie - 2022	Ja
Good Soil-strategie - 2020	/
Strategie voor economische transitie "SHIFTING ECONOMY" - 2023	Ja
Gewestelijk Mobiliteitsplan "Good Move" – 2019	Ja
Gewestelijk Lichtplan	Nee, niet relevant in deze perimeter
Masterplan Fietsparkeren - 2021	Ja
Gewestelijk Parkeerbeleidsplan (GPBP) - 2013	Ja
Gemeentelijke plannen	
Bijzondere bestemmingsplannen (BBP's)	Ja, BBP's 11A en 13
Gemeentelijk Ontwikkelingsplan	Ja

Conclusie

In het algemeen zijn er geen onverenigbaarheden tussen de hogere plannen en het ontwerpprogramma van het DWC maar voor heel wat plannen is er geen enkele operatie die er echt aan beantwoordt (bv: GPCE, GPBP, Masterplan Fiets, Good Food-strategie, WBP ...).

Het programma sluit echter zeer goed aan bij het GPDO en het GemOP, met uitzondering van de vergroening van de openbare ruimte (wegen) die niet is voorzien in het programma en de ontwikkeling van een zorg/gezondheidsvoorziening om artsen aan te trekken en/of de opvolging van ouder worden artsen te verzekeren.

Het DWC zou ook verder kunnen gaan in het thema van de geluidshinder, bijvoorbeeld via projecten die de plaats van de auto in de openbare ruimte beperken. Enkele projecten creëren nieuwe potentiële bronnen van geluidshinder. Er werden daarom voorstellen gedaan om die te beperken en deze voorstellen werden opgenomen in de verschillende betrokken projectfiches (voorzieningen).

ANALYSE VAN DE GLOBALE EFFECTEN VAN HET PROGRAMMA VAN HET DWC

De volgende pagina's geven een samenvatting van de analyse van de effecten van het ontwerpprogramma in de vorm van tabellen en tekst. Voor elk criterium worden de voorspelbare effecten van het hele programma samengevat. De reserveprojecten werden niet behandeld in de algemene tabel, maar in aparte analysetabellen, dit om de lezer niet te 'misleiden'. Deze projecten zullen a priori immers niet worden uitgevoerd (tenzij een gepland project zou wegvallen). Ook de geassocieerde projecten (niet gefinancierd door het DWC) werden niet opgenomen in de tabel aangezien ze al werden gerealiseerd.

Voor elk project werden aanbevelingen geformuleerd die rechtstreeks werden opgenomen in de projectfiches van het programma, in het deel "aanbevelingen".

		Bouwoperaties			Operaties in de openbare ruimte				Sociaaleconomische operaties									BALAN
		1.1 Multi-disciplinair e ruimte	1.2 Woningen en voorzieningen (kantine)	1.3 Verenigings-huis en kinderopvang	2.1 Hoedemaecker -ssquare	2.2 Multimodaal Kurthplein	2,3 Studie voorplein	2.4 As Consciencie / Onze-Lieve-Vrouw	3.1 Uitbreiding van het cultureel aanbod	3.2 Diversiteit in de ondernemingen	3.3 Burgercafé en vijver	3.4 Projectoproep “Ken je burens”	3.5 Burgerinitiatief netheid	3.6 Promotie Good Food	3.7 Renovatie & Innovatie	3.8 Energie-community	3.9 Moestuinpromenade - light	S
POP & LOG	Adequatie vraag / aanbod huisvesting																	
	Houdbaarheidsgraad van de verdichting																	
	Sociale cohesie																	
	Gezondheid / verlaten panden																	

RESERVEPROJECTEN		R1 Beplant landschappelijk traject	R2 Gezinswoningen	R3 Moestuinpromenade - large
POP & LOG	Adequatie vraag / aanbod huisvesting			
	Houdbaarheidsgraad van de verdichting			
	Sociale cohesie			
	Gezondheid / verlaten panden			

Adequatie vraag / aanbod en houdbaarheidsgraad van de verdichting

Een project dat wordt gefinancierd door het DWC voorziet in de bouw van woningen voor 6 gezinnen. Ook in het kader van een reserveproject zouden er 4 grote gezinswoningen worden ontwikkeld. De uitdaging voor dit criterium bestaat erin om het huidige woningbestand te diversifiëren zodat ook gezinnen met kinderen op behoorlijke wijze kunnen worden gehuisvest. De voorziene projecten gaan in die richting, al vertegenwoordigen ze uiteindelijk vrij weinig woningen in totaal. De algemene impact van het programma blijft dus beperkt, maar is positief.

De uitdaging op het vlak van houdbaarheid van de verdichting bestaat erin om de wijk niet te verdichten (alleen enkele woningen bouwen in braakliggende terreinen) maar eerder om toe te zien op de verbetering van de leefomgeving voor de bevolking (kwaliteit van de groene ruimten, diversificatie van het aanbod aan voorzieningen ...). Het programma beantwoordt vrij goed aan deze uitdaging: verbetering van het Kurthplein en de Hoedemaekerssquare, ontwikkeling van verenigingsruimten en nieuwe sportvoorzieningen en van voorzieningen voor kinderopvang.

Er wordt bij voorkeur gekozen voor de ontwikkeling van woningen in de Lindestraat omdat die al eigendom zijn van de gemeente. De locatie voor woningen die is voorzien in het reserveproject beantwoordt echter beter aan de uitdaging van houdbaarheid van de verdichting (nabijheid van het OV, handelszaken, huidige en toekomstige groene ruimten). Het woningtype (toegang tot eigendom, al dan niet onder voorwaarden) wordt in de projecten niet vermeld, hoewel dit kenmerk (weinig eigenaars die in hun woning wonen) in de diagnose als uitdaging werd geïdentificeerd.

Sociale cohesie

Heel wat projecten beogen de versterking van de sociale cohesie, vooral via de sociaaleconomische acties, de verbetering van de verplaatsings- en verblijfsvoorwaarden in de open ruimten en de ontwikkeling van ruimten voor activiteiten die de ontmoetingen en interacties tussen de verschillende wijkbewoners zouden moeten bevorderen. Deze projecten sluiten aan bij de uitdagingen die werden geïdentificeerd in de diagnose, namelijk erop toezien dat de bestaande initiatieven worden bestendigd en versterkt.

Het doel om een intergenerationeel en multicultureel publiek te bereiken komt in de projectfiches uiteindelijk weinig aan bod. Een algemene aanbeveling is dus om deze specifieke uitdaging voor ogen te houden bij de uitvoering van het programma.

Gezondheid / verlaten panden

Het project voor hulp bij de renovatie van gebouwen/woningen beantwoordt aan deze uitdaging. Isolatie is hier een kwestie van gezonde woningen, en niet alleen van energiebesparing. Het feit dat weinig eigenaars in hun woning wonen, is echter een potentieel obstakel. Hiermee moet rekening worden gehouden bij de uitvoering van het project.

Tewerkstelling

De ontwikkeling van verenigingsactiviteiten in de nieuwe beschikbare voorzieningen en de omkadering van de projecten voor renovatie en energiegemeenschap zullen waarschijnlijk enkele banen genereren in de wijk. De projecten voor de renovatie en creatie van gebouwen/openbare ruimten zullen onrechtstreeks economische activiteit en dus eventueel ook banen genereren. Voor deze projecten wordt aanbevolen om mensen aan te werven onder de lokale bevolking.

Tewerkstelling is een globale problematiek waarop 'kleine' stadsvernieuwingsprogramma's maar moeilijk impact hebben. Het DWC gaat echter in de goede richting, al blijft de impact zeer beperkt.

Gemengdheid van functies

De gemengdheid van functies was al heel behoorlijk en de ontwikkeling van nieuwe ruimten voor voorzieningen zal deze gemengdheid positief beïnvloeden. Het project voor de herwaardering van de assen Conscience/Onze-Lieve-Vrouw en het sociaaleconomische project voor de herwaardering van diversiteit in de ondernemingen zullen deze gemengdheid nog verhogen.

		BOUWOPERATIES			OPERATIES OPENBARE RUIMTE				SOCIAALECONOMISCHE OPERATIES									BALAN S
		1.1 Multi-disciplinaire ruimte	1.2 Woningen en voorziening en (kantine)	1.3 Verenigingshuis en kinderopvang	2.1 Hoedemaekerssquare	2.2 Multimodaal Kurthplein	2,3 Studie voorplein	2.4 As Conscience / Onze-Lieve-Vrouw	3.1 Uitbreiding van het cultureel aanbod	3.2 Diversiteit in de onderneming en	3.3 Burgercafé en vijver	3.4 Projectoproep “Ken je burens”	3.5 Burgerinitiatief netheid	3.6 Promotie Good Food	3.7 Renovatie & Innovatie	3.8 Energiecommunity	3.9 Moestuinpromenade - light	
E C O	Tewerkstelling																	
	Gemengtheid van functies																	

RESERVEPROJECTEN		R1 Beplant landschappelijk traject	R2 Gezinswoningen	R3 Moestuinpromenade - large
E C O	Tewerkstelling			
	Gemengtheid van functies			

		BOUWOPERATIES			OPERATIES OPENBARE RUIMTE				SOCIAALECONOMISCHE OPERATIES									BALANS
		1.1 Multi-disciplinaire ruimte	1.2 Woningen en voorziening en (kantine)	1.3 Verenigingshuis en kinderopvang	2.1 Hoedemaekerssquare	2.2 Multimodaal Kurthplein	2,3 Studie voorpleinen	2.4 As Conscience / Onze-Lieve-Vrouw	3.1 Uitbreiding van het cultureel aanbod	3.2 Diversiteit in de onderneming en	3.3 Burgercafé en vijver	3.4 Projectoproep “Ken je buren”	3.5 Burgerinitiatief netheid	3.6 Promotie Good Food	3.7 Renovatie & Innovatie	3.8 Energiecommunity	3.9 Moestuinpromenade - light	
EQUIP	Kinderopvang																	
	Andere voorzieningen (gezondheid / sociaal / cultureel / vrije tijd)																	

RESERVEPROJECTEN		R1 Beplant landschappelijk traject	R2 Gezinswoningen	R3 Moestuinpromenade - large
EQUIP	Kinderopvang			
	Andere voorzieningen (gezondheid / sociaal / cultureel / vrije tijd)			

Kinderopvang

Het programma voorziet in een kinderopvangproject maar dat moet nog nader worden bepaald. **Ter herinnering: de grootste uitdaging is de kinderopvang** (crèche of onthaalouder) die de komende jaren steeds meer onder druk zal komen te staan als gevolg van de toename van het aantal kinderen in de gemeente en de komst van jonge gezinnen. Volgens de bevolkingsprojecties moet ook rekening worden gehouden met de opvangcapaciteit in het kleuter- en lager onderwijs die nu al onder druk staat.

Het programma zal a priori dus een positieve impact hebben die in dit stadium echter nog niet kan worden geraamd.

Andere voorzieningen (gezondheid / sociaal / cultureel / vrije tijd)

Het ontwerpprogramma voorziet in de ontwikkeling van sportinfrastructuren, een kantine en verenigingsruimten die het bestaande aanbod aan lokale voorzieningen zullen versterken. De uitdagingen die in de diagnose werden geïdentificeerd zijn vooral de link tussen de infrastructuur, de sociale cohesie en de levenskwaliteit. Het project op de Onthaalsquare sluit daarbij aan. Het omvat de renovatie van de openbare ruimte die aan het nieuwe gebouw grenst en stelt verschillende zalen van verschillende groottes voor met een “lokale” bestemming. Dankzij de terbeschikkingstelling van ruimten voor de lokale verenigingen in het verenigingshuis zullen verenigingen die werken rond sociale cohesie hun activiteiten kunnen ontwikkelen.

Gelet op het bestaande en toekomstige publiek en het gebrek aan sociale cohesie en rekening houdend met het feit dat de wijk in transitie is, is het jammer dat het voorstel om lokale transitievoorzieningen te ontwikkelen zoals voorzieningen voor de herwaardering van goederen (kringloopwinkel, repair café, babytheek, fietsbib) niet werd gevolgd in de denkoefeningen/het programma.

			BOUWOPERATIES			OPERATIES OPENBARE RUIMTE				SOCIAALECONOMISCHE OPERATIES									BALANS
			1.1 Multi-disciplinaire ruimte	1.2 Woningen en voorziening en (kantine)	1.3 Verenigingshuis en kinderopvang	2.1 Hoedemaekerssquare	2.2 Multimodaal Kurthplein	2,3 Studie voorpleinen	2.4 As Conscience / Onze-Lieve-Vrouw	3.1 Uitbreiding van het cultureel aanbod	3.2 Diversiteit in de onderneming en	3.3 Burgercafé en vijver	3.4 Projectoproep “Ken je buren”	3.5 Burgerinitiatief netheid	3.6 Promotie Good Food	3.7 Renovatie & Innovatie	3.8 Energiecommunity	3.9 Moestuinpromenade - light	
CADRE DE VIE	Groene ruimten																		
	Duurzame voeding																		
	Openbare ruimte en kwaliteit van de leefomgeving																		
	Symbolische richtpunten en stedelijk landschap																		

RESERVEPROJECTEN		R1 Beplant landschappelijk traject	R2 Gezinswoningen	R3 Moestuinpromenade - large
CADRE DE VIE	Groene ruimten			
	Duurzame voeding			
	Openbare ruimte en kwaliteit van de leefomgeving			
	Symbolische richtpunten en stedelijk landschap			

Groene ruimten

De projecten op de Hoedemaekerssquare en het Kurthplein voldoen aan de uitdaging om de bestaande groene ruimten te herwaarderen door ze te diversifiëren en er echte gebruikspots van te maken voor de wijkbewoners van alle leeftijden en genders. Het project op de Hoedemaekerssquare omvat een vrij brede ruimte rond het gemeentehuis. Die is echter al erkend als groene ruimte en het project zal dus geen impact hebben op de zone waar er een tekort is aan voor het publiek toegankelijke groene ruimten. De kwaliteit van de bestaande ruimte zal echter onmiskenbaar worden verbeterd. Het Kurthplein wordt momenteel niet beschouwd als een groene ruimte maar als een beplante openbare ruimte. De uitdaging bestaat erin om erop toe te zien dat ze als dusdanig zal kunnen worden beschouwd en kan bijdragen om het tekort aan groene ruimten in dit deel van de wijk weg te werken.

Duurzame voeding

Dit thema is weinig aanwezig in de perimeter en komt ook in de projecten nauwelijks aan bod. De sociaaleconomische projecten voorzien in een fiche om de Good Food-benadering te promoten, maar andere projecten zoals de kantine, de horecazaak in de multidisciplinaire ruimte of het buffet op de Hoedemaekerssquare streven niet specifiek naar dit doel. De projecten 3.9 en R3 van hun kant mikken eerder op de visuele herwaardering van de moestuinen dan op de sensibilisering tot duurzame voeding of de betere toegankelijkheid van de moestuinen voor de bevolking.

Openbare ruimte en kwaliteit van de leefomgeving

Een van de grote uitdagingen die werden geïdentificeerd in de diagnose is de beperkte kwaliteit van de openbare ruimte en de leefomgeving van de wijkbewoners en het gebrek aan mogelijkheden om de openbare ruimte echt te gebruiken. De projecten voor de buitenomgeving van de multidisciplinaire ruimte, de Hoedemaekerssquare, het Kurthplein - ruimten die in een algemene slechte staat verkeren, de as Conscience/Onze-Lieve-Vrouw en de moestuinpromenade - minder problematische ruimten - gaan in die richting. Bij de heraanleg van deze ruimten zullen ontmoetingsplaatsen worden ontwikkeld en zal de openbare ruimte worden geactiveerd voor een gevarieerd publiek. Dit zal de sociale cohesie bevorderen dankzij een gemengd gebruik en verschillende gebruikers.

Het is jammer dat de projecten voor het landschappelijk traject en de meer globale heraanleg van de moestuinpromenade reserveprojecten zijn. Zij zouden de situatie immers aanzienlijk verbeteren. Hetzelfde geldt voor de studie voor de heraanleg van het voorplein die wellicht eveneens verbetering zou brengen. Er bestaat echter geen enkele zekerheid dat het voorplein zal worden heraangelegd.

De impact van het ontwerpprogramma is dus positief maar zou nog groter kunnen zijn als er bijkomende middelen zouden worden toegekend voor de ontwikkeling van projecten met een grotere impact.

Creëren van symbolische richtpunten / stedelijk landschap

De ontwikkeling van een identiteit voor de wijk was een actiepoint van het DWC dat werd geïdentificeerd in de diagnose. Dit deel van de gemeente heeft immers een tekort aan identiteitsplekken die als dusdanig worden erkend door de bewoners. De projecten voor de herwaardering van de Hoedemaekerssquare en de Onze-Lieve-Vrouwlaan en Consciencelaan, twee belangrijke plaatsen in de perimeter, zullen dit criterium positief beïnvloeden. Het project voor de herontwikkeling van het Kurthplein, een van de toegangspoorten tot de wijk, biedt eveneens een antwoord op deze uitdaging, net als de multidisciplinaire ruimte op de Onthaalsquare, een andere toegangspoort tot de wijk. De moestuinen, belangrijke lokale elementen, zullen eveneens in zekere mate worden geherwaardeerd, afhankelijk van het project dat uiteindelijk zal worden gefinancierd.

Het ontwerpprogramma heeft dus een grote en positieve impact op dit criterium.

		BOUWOPERATIES			OPERATIES OPENBARE RUIMTE				SOCIAALECONOMISCHE OPERATIES									BALANS
		1.1 Multi-disciplinaire ruimte	1.2 Woningen en voorziening en (kantine)	1.3 Verenigingshuis en kinderopvang	2.1 Hoedemaekerssquare	2.2 Multimodaal Kurthplein	2,3 Studie voorplein	2.4 As Conscience / Onze-Lieve-Vrouw	3.1 Uitbreiding van het cultureel aanbod	3.2 Diversiteit in de onderneming en	3.3 Burgercafé en vijver	3.4 Projectoproep "Ken je buren"	3.5 Burgerinitiatief netheid	3.6 Promotie Good Food	3.7 Renovatie & Innovatie	3.8 Energiecommunity	3.9 Moestuinpromenade - light	
E N V I	Watercyclus en blauw netwerk																	
	Klimaatverandering en veerkracht																	
	Fauna en flora en groen netwerk																	
	Bodem, ondergrond																	
	Luchtverontreiniging																	
	Geluids- en trillingscomfort																	
	Energie																	
	Hulpbronnen																	

RESERVEPROJECTEN		R1 Beplant landschappelijk traject	R2 Gezinswoningen	R3 Moestuinpromenade - large
E N V I	Watercyclus en blauw netwerk			
	Klimaatverandering en veerkracht			
	Fauna en flora en groen netwerk			
	Bodem, ondergrond			
	Luchtverontreiniging			
	Geluids- en trillingscomfort			
	Energie			
	Hulpbronnen			

Watercyclus, blauw netwerk, klimaatverandering en veerkracht

Volgens de diagnose zijn de kwesties van de watercyclus, de fauna en flora, de bodem en de klimaatverandering, samen met de kwaliteit van de groene en de openbare ruimten, de grootste uitdagingen voor de wijk waarop het DWC een antwoord moet bieden. De auto minder plaats toekennen in de openbare ruimte, kan een hefboom zijn om deze criteria te verbeteren.

Specifiek voor water moeten de hoge ondoorlatendheid van de wijk en de impact ervan op de stroomafwaarts gelegen gebieden worden verbeterd.

Op het vlak van veerkracht hebben de verregaande verharding en het grote aantal platte roofingdaken een grote invloed op het hitte-eilandeffect. Gelinkt aan de kwetsbaarheid van de wijkbewoners is dit een uitdaging die moet worden behandeld in het DWC.

De projecten voor de heraanleg van het Kurthplein en de Hoedemaekerssquare voorzien in een zichtbaar geïntegreerd regenwaterbeheer en een sensibilisering van de voorbijgangers (onder meer ludieke elementen in verband met het water op de Hoedemaekerssquare) en in beplanting als aanvulling op de andere activiteiten die in deze ruimten zijn voorzien. Het Kurthplein heeft erg te lijden onder het hitte-eilandeffect, dus dit specifieke project zal dit criterium gunstig beïnvloeden. De Hoedemaekerssquare zal worden verbeterd, maar is nu al een van de koelste zones in de wijk.

Twee bouwprojecten (multidisciplinaire ruimte op de Onthaalsquare en verenigingshuis) voorzien in de bouw van nieuwe gebouwen op terreinen die vandaag doorlatend zijn (a priori 1252 m² grondinname). Dat heeft een negatieve impact op deze 2 criteria.

In het kader van de projecten voor hulp bij de renovatie (en innovatie) wordt enkel advies gegeven, geen premies of subsidies. Zij zullen dus heel waarschijnlijk niet leiden tot een beter regenwaterbeheer op privépercelen of een vergroening van de platte daken (de projectfiche geeft voorrang aan isolatie).

De impact van het programma op dit criterium is dus deels positief en deels negatief.

Twee projecten met een aanzienlijke impact op het regenwaterbeheer en de veerkracht (heraanleg van wegen voor het beplante traject en de moestuinpromenade) zijn helaas reserveprojecten. De kans dat ze daadwerkelijk zullen worden uitgevoerd is dus beperkt. Ook het project voor de verbetering van de as Conscience/Onze-Lieve-Vrouw zou de plaats van de auto in de openbare ruimte (parkeren) herzien, ten gunste van de beplanting en het regenwaterbeheer, om deze criteria te verbeteren. De studie van het voorplein zou verbetering brengen in deze criteria, maar het is niet zeker dat dit project zal worden gerealiseerd.

Fauna en flora, groen netwerk

Volgens de diagnose zijn de kwesties van de watercyclus, de fauna en flora, de bodem en de klimaatverandering, samen met de kwaliteit van de groene en de openbare ruimten, de grootste uitdagingen voor de wijk waarop het DWC een antwoord moet bieden. De auto minder plaats toekennen in de openbare ruimte, kan een hefboom zijn om deze criteria te verbeteren.

Specifiek voor de fauna en flora werd de beperkte kwaliteit van de beplanting en de biodiversiteit in de bestaande ruimten (met uitzondering van de moestuinen) geïdentificeerd, evenals de noodzaak om het beheer van de bomen langs de openbare weg te wijzigen.

Het project op het Kurthplein gaat in die richting: het volgt de aanbevelingen van de studie voor het beplante traject (waarvan het de eerste schakel is). Het project voor de heraanleg van de Hoedemaekerssquare voorziet in beplanting maar het is niet duidelijk of ook het onthaal van de

biodiversiteit een doelstelling is van het project. Net als voor de voorgaande criteria zullen de bouwprojecten op vandaag onbebouwde percelen, gelegen in een verbindingzone van het ecologische netwerk of in de buurt ervan, het criterium negatief beïnvloeden, ook al zijn de terreinen vandaag niet kwaliteitsvol ingericht. Hetzelfde geldt voor de 2 reserveprojecten, het project voor de verbetering van de as Conscience/Onze-Lieve-Vrouw en de studie van het voorplein.

Bodem/ondergrond

Volgens de diagnose zijn de kwesties van de watercyclus, de fauna en flora, de bodem en de klimaatverandering, samen met de kwaliteit van de groene en de openbare ruimten, de grootste uitdagingen voor de wijk waarop het DWC een antwoord moet bieden. De auto minder plaats toekennen in de openbare ruimte, kan een hefboom zijn om deze criteria te verbeteren.

Specifiek voor de bodem werd de sterke ondoorlatendheid van de wijk en de uitdaging om meer volle grond en kwaliteit voor de bestaande bodems te creëren geïdentificeerd.

Het project op het Kurthplein gaat in die richting: het volgt de aanbevelingen van de studie voor het beplante traject (waarvan het de eerste schakel is). De impact blijft echter beperkt aangezien de MIVB-lijnen op de wegen langs dit plein blijven rijden, wat de onthardingsmogelijkheden beperkt. De projectfiche van de Hoedemaekerssquare vermeldt geen uitdagingen voor dit criterium. Net als bij de voorgaande criteria zullen de bouwprojecten op vandaag onbebouwde percelen het criterium negatief beïnvloeden. Hetzelfde geldt voor de 2 reserveprojecten, het project voor de verbetering van de as Conscience/Onze-Lieve-Vrouw en de studie van het voorplein.

Luchtverontreiniging

Omdat het criterium een globale uitdaging is op het niveau van het Gewest zullen de projecten van het DWC niet volstaan om echt een impact te hebben op de wijk. Ze gaan echter wel in de goede richting: sensibilisering en bevordering van de actieve verplaatsingswijzen op het Kurthplein, hulp bij de renovatie van gebouwen dus verlaging van het energieverbruik en de daaraan verbonden emissies, meer groen ... zijn elementen die, hoe miniem ook, de luchtkwaliteit verbeteren.

Wel dient opgemerkt dat de bouw van woningen en voorzieningen op momenteel ongebruikte terreinen het energieverbruik en de lozingen zullen beïnvloeden: de luchtverontreiniging zal dus onmiskenbaar toenemen.

Geluids- en trillingscomfort

Minder lawaai van het wegverkeer is een reële uitdaging die werd geïdentificeerd in de diagnose. Het is het enige element dat kan worden aangepakt om de geluidshinder in deze zeer lawaaiërijke wijk aan te pakken (andere geluidsbronnen zijn vliegtuigen, het openbaar vervoer en het treinverkeer). Alleen de reserveprojecten gaan echt in die richting (autoluwe straten). Het project op het Kurthplein wil de bevolking sensibiliseren tot het gebruik van alternatieve vervoerswijzen, maar de reële impact op het geluid is moeilijk te meten.

Verschillende projecten beogen de bouw van collectieve voorzieningen, soms op het binnenterrein van het huizenblok, en kunnen nieuwe vormen van geluidshinder genereren. Dat is een belangrijk aandachtspunt waarmee rekening moet worden gehouden om eventuele conflicten met de nabijgelegen woningen te vermijden.

Energie

Volgens de diagnose is energierenovatie een uitdaging voor alle gebouwen van de wijk (isolatie van de daken, gevels, installatie van performante verwarmingssystemen, ...). De sensibilisering van de eigenaars tot de toekomstige verplichting maar ook de bestaande steunmechanismen zijn een uitdaging waarop het ontwerpprogramma van het DWC een antwoord biedt: het omvat een project voor de sensibilisering en ondersteuning van de wijkbewoners bij de renovatie van hun panden en een project voor de oprichting van een energiegemeenschap. Het feit dat slechts weinig eigenaars in hun woning wonen is een element waarmee rekening moet worden gehouden bij de uitvoering van deze projecten.

Ook het project voor de renovatie van woningen in de Lindestraat is positief voor dit criterium.

Hulpbronnen

De nieuwe gebouwen en activiteiten zullen enerzijds nieuwe afvalstromen creëren en aanzienlijke stromen van in- en uitgaande materialen tijdens de werken. Anderzijds zullen de gebouwen bij de voorziene of aangemoedigde renovaties worden geïsoleerd en zal het huidige verbruik dalen.

Verschillende projecten voorzien in tijdelijke installaties. Er moet worden toegezien op de herkomst, het gebruik en de verwijdering van de materialen bij deze projecten om een negatieve impact op dit criterium te vermijden.

Een sociaaleconomische operatie werkt bovendien aan de netheid, een specifiek element dat deel uitmaakt van dit criterium.

		BOUWOPERATIES			OPERATIES OPENBARE RUIMTE				SOCIAALECONOMISCHE OPERATIES									BALANS
		1.1 Multi-disciplinaire ruimte	1.2 Woningen en voorziening en (kantine)	1.3 Verenigingshuis en kinderopvang	2.1 Hoedemaekerssquare	2.2 Multimodaal Kurthplein	2,3 Studie voorplein	2.4 As Conscience / Onze-Lieve-Vrouw	3.1 Uitbreiding van het cultureel aanbod	3.2 Diversiteit in de onderneming en	3.3 Burgercafé en vijver	3.4 Projectoproep “Ken je burens”	3.5 Burgerinitiatief netheid	3.6 Promotie Good Food	3.7 Renovatie & Innovatie	3.8 Energiecommunity	3.9 Moestuinpromenade - light	
MOB	Bereikbaarheid met het openbaar vervoer																	
	Gemotoriseerd verkeer																	
	Fiets																	
	Voetgangers/PBM																	
	Alternatieven voor de auto																	

RESERVEPROJECTEN		R1 Beplant landschappelijk traject	R2 Gezinswoningen	R3 Moestuinpromenade - large
MOB	Bereikbaarheid met het openbaar vervoer			
	Gemotoriseerd verkeer			
	Fiets			
	Voetgangers/PBM			
	Alternatieven voor de auto			

Openbaar vervoer

De goede bediening door het openbaar vervoer zal positief worden beïnvloed door de heraanleg (en betere toegankelijkheid) van 2 haltes in het kader van de projecten van het DWC (Kurthplein en Hoedemaekerssquare).

Gemotoriseerd verkeer

De uitdagingen aangaande het gemotoriseerd verkeer bestaan erin om het doorgaand verkeer in de Conscienceaan te verminderen volgens de principes van het plan Good Move en om de openbare ruimte (parkeerplaatsen) te heroveren ten voordele van andere verplaatsingswijzen, de leefomgeving en de veerkracht van de wijk. Alleen de reserveprojecten gaan echt in die richting (autoluwe straten).

Fiets

Voor dit criterium identificeerde de diagnose de volgende uitdagingen: ontwikkeling van fietsinfrastructuur/voorzieningen (aanleg van vrij brede lanen die plaats bieden voor een fietspad of minstens markeringen, ontwikkeling van fietsstraten op de trajecten met smallere wegen), maar ook van parkeermogelijkheden (op de weg maar ook beveiligd buiten de openbare weg, bijvoorbeeld in een garagebox).

Het project op het Kurthplein voorziet in de ontwikkeling van een multimodale pool met veel aandacht voor de fiets en zal dus een positieve impact hebben op dit criterium. Ook de ontwikkeling van fietsbogen of markeringen op de as Onze-Lieve-Vrouw/Conscience sluit aan bij deze uitdagingen. Wat de verplaatsingen betreft, omvatten alleen de reserveprojecten echt een verbetering voor het fietsverkeer.

Het project op de Hoedemaekerssquare voorziet niet specifiek in parkeerplaatsen voor fietsen/bakfietsen. Die zijn ook niet voorzien in andere projecten (behalve waarschijnlijk op het Kurthplein), noch op de openbare weg noch daarbuiten.

Voetgangers/PBM

Voor dit criterium bestaat de uitdaging om de verplaatsingsvoorwaarden voor PBM te verbeteren, een groeiende groep in de wijk. De geplande verbetering van de toegankelijkheid van de openbaarvervoershaltes in 2 projecten (Kurthplein en Hoedemaekerssquare) sluit daarbij aan. De heraanleg van deze openbare ruimten zal ook positief zijn voor de voetgangers. Voor het overige zouden enkel de reserveprojecten de verplaatsingsvoorwaarden voor voetgangers daadwerkelijk verbeteren.

Alternatieven voor de auto

Het project van de multimodale pool op het Kurthplein zal de actieve verplaatsingswijzen bevorderen. De ontwikkeling van alternatieven voor de gemotoriseerde mobiliteit op het plein (Villo!, Cambio) is in het ontwerpprogramma niet voorzien, hoewel ze was aanbevolen.

In het algemeen zien we dat de grote uitdagingen die in de diagnose werden geïdentificeerd (namelijk beperkte kwaliteit van de openbare en groene ruimten, overheersing van de auto in de openbare ruimte (parkeren en breedte van de wegen) ten koste van de milieukwaliteiten van de wijk, de veerkracht en de leefomgeving (verregaande verharding, schaarse beplanting, geen waterbeheer), beperkte energiekwaliteit van de woningen en weinig comfort voor fietsgebruik en fietsparkeren) slechts voor een deel in aanmerking werden genomen. Het ontwerpprogramma zou een positieve impact moeten hebben op de groene en openbare ruimten en de situatie moeten verbeteren, maar de milieuaspecten van de wijk worden slechts oppervlakkig behandeld en het ontwerpprogramma biedt niet echt een antwoord op deze uitdagingen. Het programma heeft een positieve impact op verschillende criteria die in de huidige toestand echter niet of niet erg problematisch zijn. Ten slotte valt te betreuren dat de projecten R1 en R3 reserveprojecten zijn aangezien zij wel een aanzienlijke impact zouden hebben op een aantal criteria die vandaag wel een probleem vormen.

De effecten van het DWC zijn voor alle onderzochte criteria globaal gezien positief en vrij lokaal. De impact van de sociaaleconomische operaties zal variëren naargelang de manier waarop ze worden uitgevoerd en de mate waarin ze echt de verschillende profielen van de lokale bevolking zullen kunnen mobiliseren. De aanbevelingen die werden geformuleerd in de MER-analyse ten aanzien van de verschillende criteria werden in het algemeen opgenomen in het deel “aanbevelingen duurzaamheid” van de fiches, maar dat garandeert niet altijd dat ze in aanmerking zullen worden genomen bij de uitvoering van de projecten (enkele ervan zouden beter echt deel uitmaken van het programma van de projecten).

Een algemene opmerking kan worden geformuleerd over de permanente opvolging tijdens de uitvoeringsfase van het programma: Leefmilieu Brussel ontwikkelde verschillende evaluatie- en monitoringinstrumenten die kunnen helpen om de ambitieuze milieudoelstellingen te bereiken. Enkele voorbeelden zijn de BAF+ (biodiversiteitspotentieel-oppervlaktefactor), de IBKB (index voor bodemkwaliteit in Brussel), TOTEM (Tools to Optimise the Total Environmental impact of Materials)... Al die instrumenten kunnen door de verschillende actoren worden gebruikt in verschillende fasen van de uitvoering van het programma. Leefmilieu Brussel en haar verschillende facilitators kunnen steeds worden gecontacteerd voor bijstand of meer algemeen tijdens de uitvoeringsfase van de projecten (studies of werken).